



Tematski prikaz

PODROČJE UPORABE LISTINE EVROPSKE UNIJE O TEMELJNIH PRAVICAH

Področje uporabe Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) je opredeljeno v njenem členu 51, ki določa:

„1. Določbe [...] Listine se uporabljajo za institucije, organe, urade in agencije Unije ob spoštovanju načela subsidiarnosti, za države članice pa samo, ko izvajajo pravo Unije. Zato spoštujejo pravice, upoštevajo načela in spodbujajo njihovo uporabo v skladu s svojimi pristojnostmi in ob spoštovanju meja pristojnosti Unije, ki so ji dodeljene v Pogodbah.

2. Listina ne razširja področja uporabe prava Unije preko pristojnosti Unije niti ne ustvarja nikakršnih novih pristojnosti ali nalog Unije in ne spreminja pristojnosti in nalog, opredeljenih v Pogodbah.“

Sodišče je v zvezi s pravnimi akti Unije izvedlo nadzor na podlagi temeljnih pravic v svoji sodni praksi, ki se nanaša na veljavnost nekaterih aktov sekundarnega prava,¹ in pojasnilo, da je treba

¹ Glej zlasti sodbe [z dne 8. aprila 2014, Digital Rights Ireland in drugi \(C-293/12 in C-594/12, EU:C:2014:238, točka 69\)](#); [z dne 15. februarja 2016, N. \(C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, točka 82\)](#); [z dne 21. decembra 2016, Associazione Italia Nostra Onlus \(C-444/15, EU:C:2016:978, točki 63 in 64\)](#); [z dne 5. julija 2017, Fries \(C-190/16, EU:C:2017:513, točka 80\)](#); [z dne 29. maja 2018, Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen in drugi \(C-426/16, EU:C:2018:335, točki 80 in 84\)](#); [z dne 14. maja 2019, M in drugi \(Preklic statusa begunca\) \(C-391/16, C-77/17 in C-78/17, EU:C:2019:403, točka 112\)](#), in [z dne 16. julija 2020, Facebook Ireland in Schrems \(C-311/18, EU:C:2020:559, točki 149 in 199\)](#).

akte, kot so uredbe in direktive prava Unije, nujno razlagati ob upoštevanju temeljnih pravic.² Unija prav tako ne sme skleniti mednarodnih sporazumov, ki bi bili nezdržljivi s takimi pravicami.³

Kar zadeva države članice, je Sodišče v okviru številnih predlogov za sprejetje predhodne odločbe odločalo o pojmu „izvajanje prava Unije“ in med drugim navedlo seznam elementov, ki se lahko upoštevajo pri ugotavljanju, ali neka nacionalna zakonodaja spada pod ta pojem.

I. Uporaba Listine za institucije, organe, urade in agencije Unije

Sodba z dne 20. septembra 2016 (veliki senat), Ledra Advertising/Komisija in ECB (od C-8/15 P do C-10/15 P, EU:C:2016:701)

Republika Ciper, katere valuta je euro, je po težavah, s katerimi se je v začetku leta 2012 srečalo nekaj bank s sedežem v tej državi članici, evropski mehanizem za stabilnost (EMS)⁴ zaprosila za finančno pomoč. Ta pomoč se je morala zagotoviti v okviru programa makroekonomskih prilagoditev, ki se morajo konkretizirati v memorandumu o soglasju, o katerem se pogaja zlasti Evropska komisija v imenu EMS. Tak memorandum sta Republika Ciper in EMS⁵ podpisala 26. aprila 2013. Tožeče stranke v glavni stvari, imetniki vlog pri nekaterih bankah s sedežem na Cipru, so nato pri Splošnem sodišču vložile tožbe za razglasitev ničnosti nekaterih točk navedenega memoranduma in nadomestilo škode, za katero menijo, da jim je nastala. Po njihovem mnenju je bila ta škoda posledica vključitve spornih točk v memorandum o soglasju in hkrati tega, da je Komisija kršila svojo obveznost paziti, da je ta memorandum skladen s pravom Unije, zlasti s členom 17 („Lastninska pravica“), odstavek 1, Listine. Potem ko je Splošno sodišče njihove tožbe razglasilo za delno nedopustne in delno neutemeljene, so tožeče stranke vložile pritožbe pri Sodišču.

Sodišče je glede vprašanja, ali se Listina v tem primeru uporablja, poudarilo, da države članice sicer ne izvajajo prava Unije v okviru Pogodbe o ustanovitvi EMS, tako da se Listina nanje v tem okviru ne nanaša, se pa Listina nanaša na institucije Unije, tudi kadar te delujejo zunaj pravnega okvira Unije.

2 Glej zlasti sodbe [z dne 20. maja 2003, Österreichischer Rundfunk in drugi \(C-465/00, C-138/01 in C-139/01, EU:C:2003:294](#), točka 68 in naslednje); [z dne 4. marca 2010, Chakroun \(C-578/08, EU:C:2010:117](#), točka 44 in naslednje); [z dne 13. maja 2014, Google Spain in Google \(C-131/12, EU:C:2014:317](#), točka 68 in naslednje); [z dne 11. septembra 2014, A \(C-112/13, EU:C:2014:2195](#), točka 51 in naslednje); [z dne 6. oktobra 2015, Orizzonte Salute \(C-61/14, EU:C:2015:655](#), točka 49 in naslednje); [z dne 6. oktobra 2015, Schrems \(C-362/14, EU:C:2015:650](#), točka 38 in naslednje), in [z dne 21. decembra 2016, Tele2 Sverige in Watson in drugi \(C-203/15 in C-698/15, EU:C:2016:970](#), točka 91 in naslednje).

3 Glej mnenje 1/15 (Sporazum PNR med EU in Kanado) z dne 26. julija 2017 (EU:C:2017:592).

4 Pogodba o ustanovitvi evropskega mehanizma za stabilnost, ki so jo 2. februarja 2012 v Bruslju (Belgija) sklenile Kraljevina Belgija, Zvezna republika Nemčija, Republika Estonija, Irska, Helenska republika, Kraljevina Španija, Francoska republika, Italijanska republika, Republika Ciper, Veliko vojvodstvo Luksemburg, Republika Malta, Kraljevina Nizozemska, Republika Avstrija, Portugalska republika, Republika Slovenija, Slovaška republika in Republika Finska. Ta pogodba je začela veljati 27. septembra 2012.

5 Memorandum o soglasju o posebnih gospodarskopoličnih pogojih, sklenjen 26. aprila 2013 med Republiko Ciper in Evropskim mehanizmom za stabilnost (EMS) (v nadaljevanju: Memorandum o soglasju z dne 26. aprila 2013).

Sodišče je dodalo, da mora Komisija pri sprejemanju memoranduma o soglasju, kot je tisti z dne 26. aprila 2013, tako v skladu s členom 17(1) PEU, ki ji nalaga splošno nalogo nadzora nad uporabo prava Unije, kot v skladu s členom 13(3) in (4) Pogodbe o ustanovitvi EMS, ki ji nalaga skrb za to, da so memorandumi o soglasju, ki jih sklene EMS, v skladu s pravom Unije, zagotavljati skladnost takega memoranduma s temeljnimi pravicami, zajamčenimi z Listino. Sodišče je zato v zvezi s tožbo zaradi odgovornosti sklenilo, da je bilo v obravnavani zadevi treba preučiti, ali je Komisija v okviru sprejetja memoranduma o soglasju z dne 26. aprila 2013 prispevala k dovolj resni kršitvi lastninske pravice tožečih strank v smislu člena 17(1) Listine (točki 67 in 68).⁶

II. Uporaba Listine za države članice: pojem „izvajanje prava Unije“

1. Načela, ki se uporabljajo

Sodba z dne 26. februarja 2013 (veliki senat), Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105)

V glavni stvari je potekal postopek med Åklagaren (državno tožilstvo) in H. Åkerbergom Franssonom v zvezi s pregonom zadnjenavedenega zaradi hude davčne zatajitve. Bil je namreč obtožen, da je v svojih davčnih napovedih za davčni leti 2004 in 2005 navedel neresnične podatke, zaradi katerih je bil državni proračun prikrajšan za prihodke iz naslova dohodnine in davka na dodano vrednost (v nadaljevanju: DDV). Kazensko je bil preganjan tudi zaradi neprijave prispevkov delodajalca za referenčni obdobji, in sicer oktober 2004 in oktober 2005, zaradi česar so bile organizacije za socialno varnost prikrajšane za prihodke.

H. Åkerbergu Franssonu je davčna uprava za obe zadevni davčni leti naložila več sankcij, in sicer sankcije v zvezi s prihodki iz njegove gospodarske dejavnosti, v zvezi z DDV in v zvezi s prispevki delodajalca. V zvezi s temi sankcijami so bile naložene obresti, pritožba na upravno sodišče pa ni bila vložena. Odločba, s katero so bile naložene sankcije, je temeljila na istih dejanjih navajanja neresničnih podatkov, kot jih je navedlo tožilstvo v kazenskem postopku.

Predložitveno sodišče se je zato spraševalo, ali je treba obtožni akt zoper H. Åkerberga Franssona zavreči, ker je bil v drugem postopku že kaznovan za ista dejanja, saj bi se to sicer lahko štelo za kršitev prepovedi dvakratnega kaznovanja iz člena 4 Protokola št. 7 k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in iz člena 50 Listine. Sodišču je zato med drugim zastavilo vprašanje, ali načelo *ne bis in idem* iz člena 50 Listine nasprotuje temu, da se zaradi davčne zatajitve sproži kazenski pregon zoper obdolženca, kadar je ta že bil kaznovan z davčno globo za ista dejanja navajanja neresničnih podatkov.

Sodišče je v okviru preučitve vprašanja, ali je pristojno, najprej opozorilo, da je področje uporabe Listine glede ravnanja držav članic opredeljeno v njenem členu 51(1), v skladu s katerim se

⁶ Ta sodba je bila predstavljena v Letnem poročilu 2016, str. 61.

določbe Listine za države članice uporabljajo samo, ko izvajajo pravo Unije. V zvezi s tem je navedlo, da se temeljne pravice, ki jih zagotavlja pravni red Unije, uporabljajo v vseh položajih, ki jih ureja pravo Unije, ne pa v drugih položajih. Sodišče je poudarilo, da nacionalne ureditve, ki ne spada v okvir prava Unije, zato ne more presojati glede na Listino. Če pa, nasprotno, taka nacionalna ureitev spada na področje uporabe prava Unije, mora Sodišče, ki mu je predložen predlog za sprejetje predhodne odločbe, podati vse elemente razlage, ki jih nacionalno sodišče potrebuje za presojo skladnosti te ureditve s temeljnimi pravicami, katerih spoštovanje zagotavlja (točke od 17 do 23).⁷

V obravnavanem primeru je Sodišče poudarilo, da so davčne globe, ki so bile naložene H. Åkerbergu Franssonu, in kazenski pregon, ki je bil sprožen zoper njega, deloma povezani z njegovim neizpolnjevanjem obveznosti prijave podatkov v zvezi z DDV. Po eni strani je menilo, da iz člena 2, člena 250(1) in člena 273 Direktive 2006/112⁸ ter člena 4(3) PEU izhaja, da mora vsaka država članica sprejeti vse potrebne zakonske in upravne ukrepe za zagotovitev, da je DDV, dolgovan na njenem ozemlju, pobran v celoti, in se boriti proti zatajitvam. Po drugi strani pa je ugotovilo, da člen 325 PDEU državam članicam nalaga, da nezakonita dejanja, ki škodijo finančnim interesom Unije, preprečujejo z ukrepi, ki delujejo odvračilno in so učinkoviti, in v zvezi s tem navedlo, da lastna sredstva Unije v skladu s členom 2(1) Sklepa 2007/436⁹ med drugim zajemajo prihodke iz uporabe enotne stopnje za usklajeno osnovo za odmero DDV, ki je določena v skladu s pravili prava Unije. Na podlagi tega je sklepalo, da davčne globe in kazenski pregon zaradi davčne zatajitve, kot so globe, ki so bile naložene H. Åkerbergu Franssonu, in kazenski pregon, ki je bil sprožen zoper njega, zaradi neresničnosti informacij, ki jih je ta podal v zvezi z DDV, pomenijo izvajanje člena 2, člena 250(1) in člena 273 Direktive 2006/112 ter člena 325 PDEU in torej prava Unije v smislu člena 51(1) Listine. Zato je ugotovilo, da je pristojno, da odgovori na zastavljena vprašanja za predhodno odločanje in poda vse potrebne elemente razlage, ki jih predložitveno sodišče potrebuje za presojo skladnosti nacionalne ureditve z načelom *ne bis in idem* iz člena 50 Listine (točke od 24 do 27 in 31).

Sodba z dne 10. julija 2014, Julián Hernández in drugi (C-198/13, EU:C:2014:2055)

Predlog za sprejetje predhodne odločbe je bil vložen v okviru spora med sedmimi zaposlenimi na eni strani ter njihovimi insolventnimi delodajalci in špansko državo na drugi, in sicer glede izplačila plač, dolgovanih tem zaposlenim zaradi odpovedi njihovega delovnega razmerja, ki jo je nacionalno sodišče razglasilo za nično.

V skladu s špansko ureditvijo, ki se je uporabljala v obravnavani zadevi, lahko delodajalec od španske države zahteva plačilo nadomestila za plače, ki so zapadle v plačilo med postopkom izpodbijanja odpovedi delovnega razmerja po 60. delovnem dnevu od vložitve tožbe. Če delodajalec teh plač ni izplačal in je začasno insolventen, lahko zadevni zaposleni s subrogacijo po zakonu zahteva izplačilo navedenih plač neposredno od te države članice.

⁷ Ta sodba je bila predstavljena v Letnem poročilu 2013, str. 16.

⁸ Direktiva Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2006, L 347, str. 1).

⁹ Sklep Sveta 2007/436/ES, Euratom, z dne 7. junija 2007 o sistemu virov lastnih sredstev Evropskih skupnosti (UL 2007, L 163, str. 17).

Tako je predložitveno sodišče vprašalo, ali ta ureditev spada na področje uporabe Direktive 2008/94¹⁰ in ali člen 20 („Enakost pred zakonom“) Listine taki ureditvi nasprotuje, ker se ta uporablja le v primeru nedopustne odpovedi delovnega razmerja, ne pa tudi v primeru nične odpovedi delovnega razmerja.

Sodišče je najprej spomnilo, kot izhaja iz pojasnil v zvezi s členom 51 Listine, ki jih je treba v skladu s členom 52(7) Listine ustrezno upoštevati, da pojem „izvajanje“, določen v tem členu 51, potrjuje sodno prakso Sodišča glede uporabe temeljnih pravic Unije kot splošnih načel prava Unije, ki je bila oblikovana pred začetkom veljavnosti Listine, v skladu s katero je obveznost spoštovanja temeljnih pravic, zagotovljenih v pravnem redu Unije, državam članicam naložena le, kadar delujejo na področju uporabe prava Unije. Poleg tega je Sodišče navedlo, da je že sklenilo, da se temeljne pravice Unije ne uporabijo v položaju, v katerem določbe Unije z zadevnega področja državam članicam niso nalagale nikakršne posebne obveznosti glede navedenega položaja. Pojasnilo je še, da zgolj dejstvo, da nacionalni ukrep spada na področje, na katerem ima Unija pristojnosti, tega ukrepa ne umesti na področje uporabe prava Unije in torej ne povzroči uporabe Listine. Nato je navedlo, da je treba za ugotovitev, ali nacionalni ukrep pomeni izvajanje prava Unije v smislu člena 51(1) Listine, poleg drugih elementov preveriti, ali je cilj zadevne nacionalne ureditve izvajanje določbe prava Unije, kakšna je narava te ureditve in ali ta ureditev sledi tudi drugim ciljem poleg tistih, ki jih zajema pravo Unije, tudi če lahko posredno vpliva na to pravo, ter ali na tem področju obstaja posebna ureditev prava Unije ali ureditev, ki lahko na to področje vpliva (točke 33 in od 35 do 37).

V obravnavani zadevi je med drugim preučilo merilo, ali se z zadevnim nacionalnim ukrepom uresničuje cilj, ki je zajet v zadevni direktivi. V zvezi s tem je odločilo, da iz značilnosti ureditve iz postopka v glavni stvari izhaja, da ta ureditev ne sledi cilju zagotavljanja minimalnega varstva delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca iz Direktive 2008/94, ampak drugemu cilju, in sicer zagotoviti, da španska država plača odškodnino za škodljive posledice, nastale zaradi trajanja sodnega postopka, ki presega 60 delovnih dni. Poleg tega je Sodišče navedlo, da zgolj okoliščina, da ureditev iz postopka v glavni stvari spada na področje, na katerem ima Unija pristojnosti na podlagi člena 153(2) PDEU, ne more povzročiti uporabe Listine. Tako je na podlagi vseh preučenih elementov ugotovilo, da za zadevno ureditev ni mogoče šteti, da se z njo izvaja pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine, ter da je zato ni mogoče preučiti glede na jamstva iz Listine in zlasti njenega člena 20 (točke od 38 do 41, 46, 48 in 49 ter izrek).¹¹

2. Elementi, ki omogočajo presojo obstoja nacionalnega ukrepa za „izvajanje prava Unije“

2.1. Pravo Unije državam članicam nalaga eno ali več posebnih obveznosti ali pa za nacionalni položaj velja posebna ureditev prava Unije

2.1.1. Prikaz pomembnejše sodne prakse

¹⁰ Direktiva 2008/94/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2008 o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca (UL 2008, L 283, str. 36).

¹¹ Ta sodba je bila predstavljena v Letnem poročilu 2014, str. 14.

Sodba z dne 6. marca 2014, Siragusa (C-206/13, EU:C:2014:126)

Tožeča stranka, lastnik nepremičnine na območju varovane krajine, je izvedla dela za povečanje prostornine te nepremičnine, za katera prej ni dobila dovoljenja. Ker tovrstnih del ni bilo mogoče odobriti naknadno, je Soprintendenza Beni Culturali e Ambientali di Palermo (direktorat za kulturno in okoljsko dediščino v Palermu, Italija) izdal odredbo o vzpostavitvi prvotnega stanja na zemljišču, kar je vključevalo odstranitev vseh nezakonito izvedenih del.

Predložitveno sodišče, pri katerem je bila vložena tožba zoper to odredbo, se je vprašalo, ali zadevna nacionalna ureditev s tem, da na podlagi domneve za neko kategorijo del izključuje presojo njihove skladnosti z varstvom krajine, pri čemer zanje določa sankcijo odstranitve, pomeni neupravičeno in nesorazmerno kršitev lastninske pravice, ki je zagotovljena s členom 17 Listine.

Sodišče, ki je odločalo o svoji pristojnosti za odgovor na vprašanje za predhodno odločanje, je opozorilo, da pojem „izvajanje prava Unije“ v smislu člena 51(1) Listine zahteva neko raven povezave, ki presega dejstvo, da so zadevna področja sorodna ali da eno od področij posredno učinkuje na drugo. Dodalo je, da je za to, da bi se ugotovilo, ali se nacionalna ureditev nanaša na izvajanje prava Unije v smislu člena 51 Listine, treba poleg drugih elementov preveriti, ali je cilj zadevne nacionalne ureditve izvajanje določbe prava Unije, kakšna je narava te ureditve in ali ta ureditev sledi ciljem, ki jih pravo Unije ne zajema, tudi če lahko nanj vpliva posredno, ter ali na tem področju obstaja posebna ureditev prava Unije ali pa ureditev, ki lahko na to področje vpliva (točki 24 in 25).

V obravnavani zadevi je Sodišče za ugotovitev svoje nepristojnosti uporabilo več elementov, ki jih je tako izpeljalo. Pravzaprav je ugotovilo, da določbe prava Unije, na katere se je sklicevalo predložitveno sodišče, državam članicam ne nalagajo nikakršne obveznosti glede spornega položaja iz postopka v glavni stvari. Poleg tega je poudarilo, da cilji ureditve prava Unije in sporne nacionalne ureditve niso enaki. Nazadnje je navedlo, da določbe sporne nacionalne ureditve ne pomenijo izvajanja pravil prava Unije, in ugotovilo, da ni pristojno za odgovor na vprašanje, ki ga je zastavilo Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia (deželno upravno sodišče za Sicilijo, Italija) (točke od 26 do 33 in izrek).

Sodba z dne 21. decembra 2011 (veliki senat), N. S. in drugi (C-411/10 in C-493/10, EU:C:2011:865)

Spor v glavni stvari se je nanašal na več državljanov tretjih držav, ki so potovali prek Grčije, preden so v Združenem kraljestvu ali na Irskem vložili prošnjo za azil. Nasprotovali so svoji predaji v Grčijo, ki je bila država članica, ki bi bila v skladu z Uredbo št. 343/2003¹² (v nadaljevanju: Uredba Dublin II) sicer pristojna za preučitev njihovih prošenj za azil. Trdili so namreč, da bi taka predaja kršila njihove temeljne pravice oziroma da so bili v Grčiji postopki ali pogoji za prosilce za azil neustrezni, tako da bi morala država članica, na ozemlju katere so v tistem trenutku bili, uporabiti možnost iz člena 3(2) Uredbe Dublin II, da sprejme odgovornost za obravnavanje prošenj za azil in odločanje o njih.

¹² Uredba Sveta (ES) št. 343/2003 z dne 18. februarja 2003 o vzpostavitvi meril in mehanizmov za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za azil, ki jo v eni od držav članic vložijo državljani tretje države (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 109).

V tej zadevi sta se zastavili med drugim dve vprašanji o področju uporabe Listine.

Tako je moralo Sodišče na prvem mestu odločiti, ali odločitev, ki jo sprejme država članica na podlagi člena 3(2) Uredbe Dublin II, o tem, ali bo obravnavala prošnjo za azil, za obravnavanje katere glede na merila, ki so določena v poglavju III te uredbe, ni odgovorna, spada na področje uporabe prava Unije za namen člena 6 PEU in/ali člena 51 Listine. V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da člen 3(2) Uredbe Dublin II državam članicam priznava pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ki je sestavni del skupnega evropskega azilnega sistema, ki je določen v Pogodbi DEU in ki ga je oblikoval zakonodajalec Unije. To pooblastilo za odločanje po prostem preudarku se mora izvrševati ob spoštovanju drugih določb navedene uredbe. Poleg tega država članica, ki se odloči, da bo obravnavala prošnjo za azil, postane država članica, ki je odgovorna v smislu Uredbe Dublin II, in mora po potrebi obvestiti drugo državo članico ali druge države članice, na katere se prošnja za azil nanaša. Po mnenju Sodišča je zato treba šteti, da država članica, ki izvršuje to pooblastilo za odločanje po prostem preudarku iz člena 3(2) Uredbe Dublin II, izvaja pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine (točke 55 in od 65 do 69 ter točka 1 izreka).

Na drugem mestu se je v delu, v katerem so bila nekatera vprašanja za predhodno odločanje postavljena glede obveznosti Združenega kraljestva na področju varstva, ki se podeli osebi, za katero se uporablja Uredba Dublin II, zastavilo vprašanje, ali upoštevanje Protokola št. 30¹³ o uporabi Listine v Republiki Poljski in Združenem kraljestvu vpliva na dane odgovore. Sodišče je odgovorilo nikalno. Da je prišlo do te ugotovitve, je poudarilo, da iz člena 1 tega protokola izhaja, da navedeni protokol ne vpliva na veljavnost Listine za Združeno kraljestvo ali Poljsko, kar je potrjeno v tretji in šesti uvodni izjavi navedenega protokola. V teh okoliščinah je Sodišče razsodilo, da člen 1(1) Protokola št. 30 pojasnjuje člen 51 Listine in da njegov cilj ni Republiko Poljsko in Združeno kraljestvo oprostiti obveznosti spoštovanja določb Listine, sodišču katere od teh držav članic pa preprečiti, da zagotovi spoštovanje teh določb (točke 116, 119, 120 in 122 ter točka 4 izreka).¹⁴

Sodba z dne 19. novembra 2019 (veliki senat), A. K. in drugi (Neodvisnost disciplinskega senata vrhovnega sodišča) (C-585/18, C-624/18 in C-625/18, EU:C:2019:982)

V sporih o glavni stvari so se trije poljski sodniki vrhovnega upravnega sodišča in vrhovnega sodišča pritožili zaradi svoje predčasne upokojitve, o kateri je bilo odločeno v skladu z novo nacionalno zakonodajo. V utemeljitev pritožb pred senatom za delovno pravo in pravo socialne varnosti pri Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska) so med drugim trdili, da je ta predčasna upokojitev v nasprotju s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU in členom 47 Listine ter Direktivo 2000/78¹⁵. Čeprav so tožeče stranke po spremembi navedene zakonodaje ohranile svoje funkcije ali bile ponovno postavljene nanje, je predložitveno sodišče menilo, da se še vedno sooča s postopkovnim problemom. Namreč, čeprav vrsta sporov, kot je zadevni, običajno spada v pristojnost disciplinskega senata, ki je bil v okviru vrhovnega sodišča ustanovljen na novo, se je predložitveno sodišče spraševalo, ali bi moralo zaradi dvomov o neodvisnosti tega organa

13 Protokol (št. 30) o uporabi Listine Evropske unije o temeljnih pravicah na Poljskem in v Združenem kraljestvu (UL 2010, C 83, str. 313) (v nadaljevanju: Protokol (št. 30)).

14 Ta sodba je bila predstavljena v Letnem poročilu 2011, str. 55.

15 Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79).

zavrnuti uporabo nacionalnih pravil o razdelitvi sodnih pristojnosti in po potrebi samo vsebinsko odločiti o teh sporih.

V tem okviru je predložitveno sodišče Sodišču postavilo zlasti vprašanje, ali je treba člen 2 in člen 19(1), drugi pododstavek, PEU ter člen 47 Listine razlagati tako, da senat vrhovnega sodišča države članice, kot je disciplinski senat – glede na pogoje svoje ustanovitve in imenovanja svojih članov – izpolnjuje zahtevi neodvisnosti in nepristranskosti, ki se zahtevata v skladu s temi določbami prava Unije.

Sodišče se je, preden je podalo vsebinski odgovor na to vprašanje, izreklo glede svoje pristojnosti in preučilo, ali se z zadevnimi nacionalnimi določbami izvaja pravo Unije in tako te določbe spadajo na področje uporabe Listine.

Glede vprašanja področja uporabe Listine je Sodišče poudarilo, da so tožeče stranke v postopku v glavni stvari zatrjevale kršitve prepovedi diskriminacije na podlagi starosti na področju zaposlovanja, določene v Direktivi 2000/78, katere člen 9 ponovno potrjuje pravico do učinkovitega pravnega sredstva. Iz tega je sklepalo, da te zadeve ustrezajo položajem, ki jih ureja pravo Unije. Postavljeno vprašanje se namreč navezuje na to, ali nacionalni organ, ki je običajno pristojen za odločanje o sporu, v katerem se pravni subjekt sklicuje na pravico, ki jo ima na podlagi prava Unije, izpolnjuje zahteve, ki izhajajo iz pravice do učinkovitega pravnega sredstva, kot je zagotovljena s členom 47 Listine in členom 9(1) Direktive 2000/78.

Poleg tega je Sodišče glede stvarnega področja uporabe člena 19(1), drugi pododstavek, PEU opozorilo, da je namen te določbe zagotoviti učinkovito sodno varstvo na „področjih, ki jih ureja pravo Unije“, ne glede na položaj, v katerem države članice izvajajo to pravo, v smislu člena 51(1) Listine.

Nazadnje, Sodišče je dodalo, da se s Protokolom (št. 30) o uporabi Listine na Poljskem in v Združenem kraljestvu prav tako ne dvomi o uporabi Listine na Poljskem in da cilj tega protokola ni izvzeti Poljsko iz obveznosti, da spoštuje določbe Listine (točke od 78 do 85 in 100).

Sodba z dne 19. novembra 2019 (veliki senat), TSN in AKT (C-609/17 in C-610/17, EU:C:2019:981)

Delavca, na katera sta se nanašali ti zadevi, sta imela na podlagi kolektivne pogodbe, ki se je uporabljala za njuno dejavnost, pravico do plačanega letnega dopusta, ki je presegal minimalno obdobje štirih tednov, določeno z Direktivo 2003/88,¹⁶ in sicer sedem tednov (zadeva TSN, C-609/17) in pet tednov (zadeva AKT, C-610/17). Ta delavca, ki zaradi bolezni v obdobju plačanega letnega dopusta nista bila zmožna za delo, sta vsak od svojega delodajalca zahtevala, da prenese del letnega dopusta, ki ga nista mogla izkoristiti. Vendar sta njuna delodajalca ti zahtevi zavrnila v delu, v katerem sta se nanašali na tisti del plačanega letnega dopusta, ki je presegal minimalno obdobje štirih tednov, določeno z Direktivo 2003/88.

¹⁶ Direktiva 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 381).

Työtuoimioistuin (delovno sodišče, Finska), ki sta mu bili ti zadevi predloženi v odločanje, se je med drugim spraševalo, ali člen 31 („Pošteni in pravični delovni pogoji“), odstavek 2, Listine o pravici do plačanega letnega dopusta nasprotuje nacionalnim predpisom in kolektivnim pogodbam, ki določajo dodelitev dni plačanega letnega dopusta, ki presegajo minimalno obdobje štirih tednov, zagotovljeno z Direktivo 2003/88, pri čemer je prenos teh dni dopusta zaradi bolezni izključen.

Sodišče je pri odločanju o tem, ali taki predpisi spadajo na področje uporabe Listine, najprej opozorilo, da se določbe Listine glede ravnanja držav članic uporabljajo za države članice samo takrat, kadar te izvajajo pravo Unije. Nato je navedlo, da zgolj to, da nacionalni ukrepi spadajo na področje, na katerem ima Unija pristojnosti, teh ukrepov ne umesti na področje uporabe prava Unije in ne povzroči uporabe Listine.

V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da se Direktiva 2003/88, ki je bila sprejeta na podlagi člena 137(2) ES, ki je postal člen 153(2) PDEU, omejuje na določitev minimalnih varnostnih in zdravstvenih zahtev pri organizaciji delovnega časa. V skladu s členom 153(4) PDEU take minimalne zahteve državam članicam ne preprečujejo ohranjanja ali uvedbe strožjih zaščitnih ukrepov, ki so združljivi s Pogodbama. Tako so po mnenju Sodišča države članice pri izvajanju svoje pristojnosti s področja socialne politike še naprej svobodne pri sprejemanju takšnih ukrepov, ki so strožji od tistih, ki so predmet posredovanja zakonodajalca Unije, če ti ukrepi ne spodbkpravajo doslednosti navedenega posredovanja.

Sodišče je tako ugotovilo, da kadar države članice priznajo pravice do plačanega letnega dopusta, ki presegajo minimalno trajanje štirih tednov, določeno z Direktivo 2003/88, ali socialnim partnerjem dovolijo, da jih ti priznajo, te pravice oziroma pogoji za morebitni prenos teh pravic v primeru bolezni, da katere pride med dopustom, spadajo v izvajanje pristojnosti držav članic in niso urejeni s to direktivo. Kadar pa določbe prava Unije na zadevnem področju ne urejajo določenega vidika in državam članicam ne nalagajo posebnih obveznosti glede na dani položaj, nacionalni predpisi, ki jih sprejme država članica glede tega vidika, ne spadajo na področje uporabe Listine. Zato je Sodišče odločilo, da država članica s sprejetjem takih predpisov ali s tem, da dovoli pogajanje o kolektivnih pogodbah, kakršne so tiste iz postopkov v glavni stvari, ne izvaja te direktive v smislu člena 51(1) Listine, zato se ta, posebej njen člen 31(2), ne uporablja (točke od 42 do 55).

Sodba z dne 1. decembra 2016, Daouidi (C-395/15, EU:C:2016:917)

V tej zadevi je tožeča stranka izpodbijala odpoved svoje pogodbe o zaposlitvi. Čeprav je bila tožeča stranka namreč zaradi nesreče pri delu za nedoločen čas začasno nezmožna za delo, je bila njena pogodba o zaposlitvi odpovedana iz disciplinskih razlogov. Pri Juzgado de lo Social nº 33 de Barcelona (delovno sodišče št. 33 v Barceloni, Španija) je zato vložila tožbo, primarno zaradi ugotovitve ničnosti odpovedi njene pogodbe o zaposlitvi.

To sodišče je navedlo, da je bilo na voljo dovolj dokazov, da se je štel, da je bil resnični razlog te odpovedi nezmožnost tožeče stranke za delo kot posledica nesreče, ki jo je utrpela pri delu. Predložitveno sodišče se je zato vprašalo, ali bi bilo treba za takšno odpoved šteti, da je v nasprotju s pravom Unije, ker pomeni kršitev načela prepovedi diskriminacije, pravice do varstva v primeru neupravičene odpustitve, pravice do poštenih in pravičnih delovnih pogojev, pravice

dostopa do dajatev socialne varnosti ter pravice do varovanja zdravja, kot so določene v členu 21(1), členih 30 in 31, členu 34(1) ter členu 35(1) Listine.

Sodišče je spomnilo, da kadar pravni položaj ne spada na področje uporabe prava Unije, v skladu z ustaljeno sodno prakso ni pristojno za njegovo obravnavo, in da morebiti navedene določbe Listine same ne morejo zagotoviti podlage za tako pristojnost. V zvezi s tem je Sodišče poudarilo, da je treba ugotoviti, da glede na tedanje stanje postopka v glavni stvari ni bilo ugotovljeno, da obravnavani položaj spada na področje uporabe določbe prava Unije, ki je vsebovana drugje kot v Listini. V zvezi z Direktivo 2000/78¹⁷ je zlasti menilo, da dejstvo, da je oseba zaradi nesreče, ki jo je utrpela pri delu, za nedoločen čas začasno nezmožna za delo v smislu nacionalnega prava, ne pomeni, da se omejitve zmožnosti te osebe lahko opredeli kot „dolgotrajna“ v smislu pojma „hendikepiranost“ iz te direktive. V obravnavani zadevi je Sodišče odločilo, da ni pristojno za odgovor na zastavljeno vprašanje (točke 63, 64, 65 in 68).

Sodba z dne 16. maja 2017 (veliki senat), Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373)

V glavni stvari je šlo za spor med družbo Berlioz Investment Fund SA in direktorjem luksemburške uprave za neposredne davke v zvezi z denarno sankcijo, ki jo je navedeni direktor prvonavedeni družbi naložil, ker ta ni odgovorila na zahtevo po informacijah v okviru izmenjave s francosko davčno upravo. Tožeča stranka je namreč na to zahtevo po informacijah odgovorila delno, ker je menila, da druge zahtevane informacije niso bile pomembne – v smislu Direktive 2011/16¹⁸ – za presojo, ali bi bilo treba za izplačilo dividend s strani njene francoske hčerinske družbe uporabiti davčni odtegljaj, kar je predmet nadzora, ki ga opravlja francoska davčna uprava. Zaradi tega delnega odgovora ji je direktor uprave za neposredne davke naložil upravno globo na podlagi luksemburškega zakona.

Tožeča stranka se je zato obrnila na tribunal administratif (upravno sodišče, Luksemburg) in mu predlagala, naj preveri utemeljenost odločbe, s katero ji je bilo odrejeno, naj sporoči zahtevane informacije. To sodišče je glavno tožbo za spremembo višine upravne globe razglasilo za delno utemeljeno in je zato globo znižalo, v preostalem pa je tožbo zavrnilo in odločilo, da ni treba odločiti o podrednem zahtevku za razglasitev ničnosti. Tožeča stranka je nato vložila pritožbo pri Cour administrative (višje upravno sodišče, Luksemburg), v kateri je trdila, da je upravno sodišče s tem, da je na podlagi luksemburškega zakona zavrnilo preveritev utemeljenosti odredbe, ki se je nanašala nanjo, kršilo njeno pravico do učinkovitega pravnega sredstva, kot je zagotovljena s členom 6(1) Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP).

Ker je predložitveno sodišče menilo, da bi bilo morda treba upoštevati člen 47 Listine, ki je določba, ki odraža pravico iz člena 6(1) EKČP, se je med drugim vprašalo, ali je treba za namene uporabe Listine šteti, da država članica izvaja pravo Unije v smislu člena 51 Listine, če v svoji zakonodaji določi denarno sankcijo za stranko, ki zavrne predložitev informacij v okviru izmenjave informacij med davčnimi organi med drugim na podlagi določb Direktive 2011/16.

17 Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnem okviru enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79).

18 Direktiva Sveta 2011/16/EU z dne 15. februarja 2011 o upravnem sodelovanju na področju obdavčevanja in razveljavitvi Direktive 77/799/EGS (UL 2011, L 64, str. 1).

Po mnenju Sodišča je treba ugotoviti, ali je nacionalni ukrep, ki določa takšno sankcijo, mogoče šteti za izvajanje prava Unije. Zato je poudarilo, da so z Direktivo 2011/16 državam članicam naložene nekatere obveznosti. Zlasti je ugotovilo, da člen 5 te direktive določa, da zaproseni organ organu prosilcu posreduje nekatere podatke. Poleg tega je navedlo, da v skladu s členom 18 Direktive 2011/16, naslovljenim „Obveznosti“, zaprosena država članica uporabi svoje ukrepe za zbiranje informacij, da bi pridobila zaprosene informacije. Poleg tega morajo po mnenju Sodišča države članice v skladu s členom 22(1)(c) Direktive 2011/16 sprejeti vse potrebne ukrepe za zagotovitev nemotenega delovanja postopkov upravnega sodelovanja, predvidenih v tej direktivi. Zato je ugotovilo, da Direktiva 2011/16 s sklicevanjem na ukrepe za zbiranje informacij na podlagi nacionalne zakonodaje državam članicam nalaga sprejetje ukrepov, potrebnih za pridobitev zaprosenih informacij, tako da so spoštovane njihove obveznosti na področju izmenjave podatkov. V zvezi s tem je menilo, da okoliščina, da Direktiva 2011/16 ne določa izrecno uporabe sankcij, ne preprečuje, da bi se štelo, da so sankcije del izvajanja te direktive in da torej spadajo na področje uporabe prava Unije. Zato je odločilo, da je treba člen 51(1) Listine razlagati tako, da država članica, če v svoji zakonodaji določi denarno sankcijo za stranko, ki zavrne predložitev informacij v okviru izmenjave med davčnimi organi med drugim na podlagi določb Direktive 2011/16, izvaja pravo Unije v smislu te določbe in da se zato Listina uporablja (točke od 32 do 42 in točka 1 izreka).

Sodba z dne 13. junija 2017 (veliki senat), Florescu in drugi (C-258/14, EU:C:2017:448)

V tej zadevi so bile tožeče stranke v postopku v glavni stvari romunski sodniki, ki so hkrati opravljali delo univerzitetnih učiteljev. Po več kot tridesetih letih sodniškega dela so uveljavljali pravico do pokojnine, ki so jo v skladu s takrat veljavnim nacionalnim pravom lahko prejeli hkrati z dohodki od svojega učiteljskega dela. V okoliščinah gospodarske krize pa je bil nato sprejet nov zakon, ki je tako hkratno prejemanje prepovedoval, Curtea Constituțională (ustavno sodišče, Romunija) pa je ta zakon razglasilo za skladen z ustavo. Tožeče stranke so zato vložile tožbo zoper odločbo o prekinitvi izplačevanja svojih pokojnin in trdile, da je bil ta novi zakon v nasprotju s pravom Unije, zlasti z določbami Pogodbe EU in Listine. Ker je bila ta tožba zavržena na prvi stopnji in nato v postopku s pritožbo, so tožeče stranke vložile revizijo pri predložitvenem sodišču. V teh okoliščinah je to sodišče Sodišče vprašalo, ali člen 6 PEU in člen 17 („Lastninska pravica“) Listine nasprotujeta taki nacionalni zakonodaji, ki določa prepoved hkratnega prejetja neto pokojnine in dohodkov iz dejavnosti, ki se opravlja za javne institucije, če višina te pokojnine presega znesek nacionalne povprečne bruto plače, ki je bil uporabljen kot osnova za določitev državnega proračuna za socialno varnost.

Preden je Sodišče odgovorilo na vprašanje predložitvenega sodišča glede vsebine, je najprej preučilo, ali se za tako nacionalno zakonodajo lahko šteje, da se z njo izvaja pravo Unije, da bi ugotovilo, ali se Listina za spor o glavni stvari sploh uporablja.

V zvezi s tem je poudarilo, da je bil sporni zakon, kot navaja predložitveno sodišče, sprejet zato, da bi Romunija lahko izpolnila zaveze glede gospodarskega programa, ki jih je sprejela v razmerju do Unije ter ki ji omogočajo koriščenje ugodnosti iz aranžmaja za zagotavljanje finančne pomoči in so vsebovane v memorandumu o soglasju¹⁹. Med pogoji, določenimi s tem memorandumom o soglasju, je navedeno zmanjšanje sredstev za plače v javnem sektorju in

19 Memorandum o soglasju, sklenjen med Evropsko skupnostjo in Romunijo 23. junija 2009 v Bukarešti in Bruslju.

reforma ključnih parametrov pokojninskega sistema zaradi dolgoročnega izboljšanja javnih financ. Sodišče je zato ugotovilo, da je ukrep prepovedi kumulacije iz postopka v glavni stvari, s katerim se sočasno sledi prej navedenima ciljema, namenjen izpolnjevanju zavez, ki jih je Romunija sprejela z memorandumom o soglasju, ki je del prava Unije. Pravna podlaga tega memoranduma je namreč člen 143 PDEU, s katerim je Uniji podeljena pristojnost za odobritev medsebojne pomoči države članici, katere valuta ni euro in ki ima plačilnobilančne težave ali glede katere obstaja resna nevarnost, da bi v tovrstne težave zašla (točke 31, 45 in 47).

Sodišče je dodalo, da je z memorandumom o soglasju Romuniji sicer prepuščeno polje proste presoje pri izbiri ukrepov, ki so najprimernejši, da se doseže spoštovanje navedenih zavez. Vendar, prvič, ko država članica sprejema ukrepe v okviru pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ki ji je podeljeno z aktom prava Unije, je treba šteti, da to pravo izvaja v smislu člena 51(1) Listine. Drugič, cilji, določeni v členu 3(5) Odločbe 2009/459²⁰, in tisti, določeni v memorandumu o soglasju, so dovolj podrobni in natančni, da je mogoče šteti, da je prepoved kumulacije, ki izhaja iz nacionalnega zakona, namenjena izvajanju tega memoranduma in te odločbe ter s tem prava Unije, v smislu člena 51(1) Listine. Zato se Listina uporablja za spor o glavni stvari (točka 48).

Sodba z dne 7. novembra 2019, UNESA in drugi (od C-80/18 do C-83/18, EU:C:2019:934)

Spori v glavni stvari so se nanašali na zakonitost več španskih davkov na jedrsko energijo, ki so jih izpodbijale družbe proizvajalke jedrske energije. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija), ki so mu bili ti spori predloženi v odločanje, je Sodišče vprašalo o skladnosti ureditve, ki določa te davke, s pravom Unije. Predložitveno sodišče je v bistvu želelo izvedeti, ali so bili z zadevno ureditvijo spoštovani načelo „plača povzročitelj obremenitve“ iz člena 191(2) PDEU, člen 20 („Enakost pred zakonom“) in člen 21 („Prepoved diskriminacije“) Listine ter direktivi 2005/89²¹ in 2009/79²², glede na to, da so podjetja za proizvodnjo jedrske energije plačevala posebej visok del zadevnih davkov v primerjavi z drugimi podjetji v sektorju električne energije.

Najprej, Sodišče je glede vprašanja skladnosti zadevne nacionalne ureditve s členom 191(2) PDEU in Direktivo 2005/89 na prvem mestu ugotovilo, da načela „plača povzročitelj obremenitve“, kot je določeno v členu 191(2) PDEU, ni mogoče uporabiti za položaj iz postopka v glavni stvari, saj ta določba ni bila izvedena ne z Direktivo 2009/72 ne z Direktivo 2005/89. Na drugem mestu je Sodišče glede uporabe Direktive 2005/89 navedlo, da predlogi za sprejetje predhodne odločbe ne vsebujejo vseh elementov iz člena 94(c) njegovega poslovnika, zato je ocenilo, da se zaradi tega pomanjkanja informacij ne more izreči o uporabi členov 20 in 21 Listine. V zvezi s tem je spomnilo, da člen 51(1) Listine potrjuje ustaljeno sodno prakso Sodišča, v skladu s katero se temeljne pravice, ki jih zagotavlja pravni red Unije, uporabljajo v vseh položajih, ki jih ureja pravo Unije, ne pa v drugih položajih. Sodišče tako, kadar pravni položaj ne spada na področje uporabe prava Unije, ni pristojno za njegovo obravnavo, morebiti uveljavljane določbe Listine pa same po sebi te pristojnosti ne morejo utemeljiti. V obravnavanem primeru je bilo treba ugotoviti, da bi se člena 20 in 21 Listine uporabljala le, če bi se uporabljala člen 191(2)

20 Odločba Sveta 2009/459/ES z dne 6. maja 2009 o zagotovitvi srednjeročne finančne pomoči Skupnosti Romuniji (UL 2009, L 150, str. 8).

21 Direktiva 2005/89/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. januarja 2006 o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe z električno energijo in naložb v infrastrukturo (UL 2006, L 33, str. 22).

22 Direktiva 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES (UL 2009, L 211, str. 55).

PDEU ali Direktiva 2005/89. Ker pa se te določbe očitno niso mogle uporabiti za spore o glavni stvari, je Sodišče vprašanje o razlagi členov 20 in 21 Listine v povezavi s temi določbami razglasilo za nedopustno (točke 30 in od 35 do 40).

Dalje, Sodišče je glede uporabe Direktive 2009/72 spomnilo, da načelo prepovedi diskriminacije iz njenega člena 3(1) države članice zavezuje le, kadar zadevni nacionalni položaj spada na področje uporabe prava Unije. Sodišče je v obravnavanem primeru poudarilo, da so zadevni položaji povsem notranji in da gre pri zadevnih davkih za davčne ukrepe, in štelo, da ker Direktiva 2009/72 ni ukrep v zvezi s približevanjem davčnih določb držav članic, se načelo prepovedi diskriminacije iz njenega člena 3(1) za izpodbijano ureditev ne uporablja. Zato je Sodišče, ker v predložitveni odločbi ni bilo nobenih drugih pojasnil glede kakšnega drugega instrumenta prava Unije, ki bi se izvajal z nacionalno zakonodajo, presodilo, da ni mogoče šteti, da je Kraljevina Španija s sprejetjem te ureditve izvajala pravo Unije. Sodišče je zato ugotovilo, da ni pristojno za odgovor na vprašanja, ki so se nanašala na to direktivo, glede razlage členov 20 in 21 Listine (točke 47, 48, 51 in 53).

Sklep z dne 7. septembra 2017, Demarchi Gino (C-177/17 in C-178/17, EU:C:2017:656)

Spora o glavni stvari sta potekala med upnikoma, ki sta sodelovala v dveh različnih stečajnih postopkih, in Ministero della Giustizia (ministrstvo za pravosodje, Italija) v zvezi s plačilom zneskov, ki jih je zadnjenavedeno dolgovalo iz naslova pravične odškodnine zaradi trajanja sodnih postopkov. Navedena postopka sta namreč trajala predolgo, zato sta upnika pri Corte d'appello di Torino (višje sodišče v Torinu, Italija) vložila tožbo, s katero sta na podlagi italijanskega zakona predlagala izplačilo odškodnine za škodo, ki sta jo utrpela. To sodišče je njunim predlogom ugodilo. Tožeči stranki sta nato pri predložitvenem sodišču vložili tožbi zaradi izvršitve obveznosti, ki so bile zadevnemu javnemu organu naložene s tema odločbama, ki sta postali pravnomočni. Tožeči stranki pa nista izpolnili obveznosti, ki so določene z italijanskim zakonom in se nanašajo na zapletene upravne formalne zahteve, zato je moralo predložitveno sodišče njuni tožbi razglasiti za nedopustni.

Predložitveno sodišče se je spraševalo glede skladnosti določbe italijanskega zakona o formalnih zahtevah s pravico do poštenega sojenja, ki je določena z Listino, zato je Sodišču zastavilo vprašanje, ali načelo iz člena 47 („Pravica do učinkovitega pravnega sredstva in nepristranskega sodišča“), odstavek 2, Listine v povezavi s členi 67, 81 in 82 PDEU nasprotuje nacionalni zakonodaji, na podlagi katere se od oseb, ki so utrpeli škodo zaradi predolgega trajanja sodnega postopka v zvezi z zadevo, ki spada na področje pravosodnega sodelovanja, zahteva, da opravijo več zapletenih upravnih opravil, da bi dosegle plačilo pravične odškodnine, za katero je bilo državi naloženo, da jim jo mora izplačati, ne da bi lahko medtem predlagale uvedbo sodnega postopka izvršbe in nato zahtevale povračilo škode, povezane z zapoznelim plačilom navedene odškodnine.

Sodišče je opozorilo na svojo sodno prakso v zvezi z neuporabo temeljnih pravic Unije v razmerju do nacionalne ureditve, ker določbe Unije z zadevnega področja državam članicam niso nalagale nikakršne obveznosti glede spornega položaja iz postopka v glavni stvari. V obravnavani zadevi je navedlo, da z določbami Pogodbe DEU, ki jih je navedlo predložitveno sodišče (in sicer člena 81 in 82 PDEU), državam članicam niso naložene posebne obveznosti, kar zadeva izterjavo zneskov, ki jih država dolguje iz naslova pravične odškodnine zaradi predolgega trajanja sodnega postopka, in da pravo Unije v trenutnem stanju ne vsebuje nobenih posebnih

predpisov s tega področja. Na podlagi več preučenih elementov je ugotovilo, da ni pristojno za odgovor na vprašanje, ki ga je zastavilo predložitveno sodišče (točke od 21 do 25, 28 in 29 ter izrek).

2.1.2. Vprašanje sklicevanja na nekatere določbe Listine med posamezniki

Sodbi z dne 6. novembra 2018 (veliki senat), Bauer in Willmeroth (C-569/16 in C-570/16, EU:C:2018:871) in Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften (C-684/16, EU:C:2018:874)

V teh treh zadevah so nekdanji delodajalci pravnima naslednicama zadevnih delavcev na eni strani oziroma zadevnemu delavcu na drugi strani zavrnilo izplačilo denarnega nadomestila za plačani letni dopust, ki pred prenehanjem zadevnih delovnih razmerij ni bil izrabljen. V prvi zadevi (zadeva Bauer in Willmeroth, C-569/16 in C-570/16) sta M. E. Bauer in M. Broßonn od mesta Wuppertal oziroma V. Willmerotha kot nekdanjih delodajalcev svojih preminulih zakoncev zahtevali izplačilo denarnega nadomestila za plačani letni dopust, ki ga slednja pred svojo smrtjo nista izrabila. V drugi zadevi (zadeva Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16) je T. Shimizu, nekdanji zaposleni pri družbi Max-Planck, od te družbe zahteval izplačilo nadomestila za dneve dopusta, ki jih pred prenehanjem delovnega razmerja pri tej družbi ni izrabil. Vendar je v skladu z veljavnimi nacionalnimi določbami pravica do plačanega letnega dopusta ugasnila ob smrti delavca oziroma kadar delavec med trajanjem delovnega razmerja ni zaprosil za izrabo plačanega letnega dopusta v obdobju, na katero se je ta dopust nanašal. V teh okoliščinah pravice do letnega plačanega dopusta ni bilo mogoče spremeniti v pravico do denarnega nadomestila.

Bundesarbeitsgericht (zvezno delovno sodišče, Nemčija), ki so mu bili predloženi ti različni spori, se je v okviru vsake od teh zadev med drugim spraševalo, ali je treba v primeru, da nacionalne zakonodaje, kot je ta iz obravnavanih zadev, ni mogoče razlagati tako, da se zagotovi njena skladnost s členom 7 Direktive 2003/88/ES in členom 31(2) („Pravica do plačanega letnega dopusta“) Listine, navedenim določbam prava Unije priznati neposredni učinek, kar bi pomenilo, da nacionalno sodišče te nacionalne zakonodaje ne bi smelo uporabiti. Predložitveno sodišče se je poleg tega spraševalo, ali bi lahko tak učinek izrinjenja zadevne nacionalne zakonodaje prav tako nastal v okviru spora med dvema zasebnima subjektoma, za kar gre v zadevah Willmeroth (C-570/16) in Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften (C-304/16).

V teh zadevah sta se postavili vprašanji v zvezi s področjem uporabe Listine.

Tako je Sodišče najprej v zvezi s presojo obstoja nacionalnega ukrepa za izvajanje prava Unije vztrajalo pri posebnem pomenu, ki ga ima pravica do plačanega letnega dopusta ne samo kot načelo socialnega prava Unije, ampak tudi zato, ker je ta pravica izrecno zapisana v členu 31(2) Listine. V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da se temeljne pravice, zagotovljene s pravnim redom Unije, uporabljajo v vseh položajih, ki jih ureja pravo Unije, in menilo, da ker se z nacionalno

23 Direktiva 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 381). Natančneje, člen 7 te direktive ureja pravico vseh delavcev do plačanega letnega dopusta najmanj štirih tednov.

zakonodajo iz vseh teh zadev (ki je delno skupna obema sodbama) izvaja Direktiva 2003/88, se člen 31(2) Listine v teh zadevah uporabi.

Nato je moralo Sodišče odločiti o obsegu člena 31(2) Listine. Natančneje, pojasniti je moralo, ali se lahko posamezniki na to določbo neposredno sklicujejo tako v razmerju do delodajalca javnega sektorja kot do delodajalca zasebnega sektorja, da bi pri nacionalnem sodišču dosegli, prvič, da v vsaki od zadev odstopi od uporabe sporne zakonodaje in, drugič, da po potrebi pazi na to, da pravni nasledniki preminulega delavca ali zadevni delavec niso prikrajšani za denarno nadomestilo za pridobljen, vendar neizrabljen dopust, pri čemer mora to nadomestilo plačati zadevni nekdanji delodajalec.

V zvezi s tem je Sodišče najprej navedlo, da člen 31(2) Listine s tem, da kot zapoved določa, da ima „vsak delavec“ „pravico“ „do plačanega letnega dopusta“, odraža bistveno načelo socialnega prava, od katerega je mogoče odstopiti le ob spoštovanju strogih pogojev, določenih v členu 52(1) Listine, in zlasti bistvene vsebine pravice do plačanega letnega dopusta. Tako je Sodišče z opiranjem na sodbo Egenberger²⁴ potrdilo, da je pravica do plačanega letnega dopusta, zapisana v členu 31(2) Listine, že zaradi svojega obstoja zavezujoča in nepogojna, saj je ni treba konkretizirati z določbami prava Unije ali nacionalnega prava, s katerimi je treba zgolj natančneje določiti trajanje plačanega letnega dopusta. Sodišče je iz tega sklepalo, da je navedena določba sama po sebi dovolj, da se z njo delavcem podeljuje pravica, na katero se lahko sklicujejo v sporu z delodajalcem v položaju, ki je zajet s pravom Unije in ki torej spada na področje uporabe Listine. Zato je Sodišče pojasnilo, da je posledica tega istega člena 31(2) Listine, kar zadeva položaje, ki spadajo na področje uporabe Listine, da nacionalno sodišče ne sme uporabiti nacionalne zakonodaje, kakršna je ta, ki se obravnava v teh dveh sodbah (zadeva Bauer in Willmeroth, C-569/16 in C-570/16, točke od 84 do 86) (zadeva Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, točke od 73 do 75).

Dalje, glede učinka, ki ga člen 31(2) Listine ustvarja za delodajalce, ki so zasebni subjekti, je Sodišče navedlo, da čeprav člen 51(1) Listine določa, da se njene določbe uporabljajo za institucije, organe, urade in agencije Unije ob spoštovanju načela subsidiarnosti, za države članice pa samo, ko izvajajo pravo Unije, pa navedeni člen 51(1) ne obravnava vprašanja, ali so taki zasebni subjekti morda neposredno zavezani k spoštovanju nekaterih določb Listine in ga zato ni mogoče razlagati, kot da tako možnost povsem izključuje. Sodišče je na podlagi tega sklenilo, da če nacionalne zakonodaje, kot je ta iz postopkov v glavni stvari, ni mogoče razlagati tako, da bi bila v skladu s členom 7 Direktive 2003/88 in členom 31(2) Listine, mora nacionalno sodišče prav tako zagotoviti, da pravni nasledniki preminulega delavca ali zadevni delavec niso prikrajšani za denarno nadomestilo za pridobljen, vendar neizrabljen dopust, pri čemer mora to nadomestilo plačati zadevni nekdanji delodajalec. Če gre za spor med pravnim naslednikom in delodajalcem, ki ima status organa javne oblasti, ima nacionalno sodišče to obveznost na podlagi člena 7 Direktive 2003/88 in člena 31(2) Listine, če pa gre za spor med pravnim naslednikom in delodajalcem, ki je zasebni subjekt, pa na podlagi zadnje od teh določb (zadeva Bauer in Willmeroth, C-569/16 in C-570/16, točke od 87 do 92 in točka 2 izreka)²⁵ (zadeva Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, točke od 76 do 81 in točka 2 izreka)²⁶.

24 [Sodba z dne 17. aprila 2018, Egenberger \(C-414/16, EU:C:2018:257\)](#).

25 Ta sodba je bila predstavljena v Letnem poročilu 2018, str. 18.

26 Ta sodba je bila predstavljena v Letnem poročilu 2018, str. 17 in 18.

2.2. Ovira ali omejitev pravice Unije ali preprečitev njenega učinkovitega uživanja

Sodba z dne 30. aprila 2014, Pflieger in drugi (C-390/12, EU:C:2014:281)

V tej zadevi so bili obravnavani štiri spori, ki jim je skupno to, da so bili po pregledih, opravljenih v različnih krajih Avstrije, začasno zaseženi igralni avtomati, za katere se je štelo, da so služili prirejanju prepovedanih iger na srečo. Ti aparati naj bi se uporabljali brez predhodnega dovoljenja upravnih organov, ki se zahteva z avstrijskim zveznim zakonom o igrah na srečo (Glücksspielgesetz, BGBl. 620/1989).

Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Oberösterreich (neodvisni upravni senat dežele Zgornja Avstrija, Avstrija), ki so mu bili ti spori predloženi, je Sodišče vprašal o skladnosti te ureditve s svobodnim opravljanjem storitev, ki je zagotovljeno s členom 56 PDEU ter členu od 15 do 17, 47 in 50 Listine. Zlasti je namreč menil, da avstrijski organi niso dokazali niti tega, da sta bili v obravnavanem obdobju kriminalnost iger in odvisnost od njih dejansko velika težava, niti tega, da sta bila boj proti kriminaliteti in varstvo igralcev, in ne zgolj maksimiranje državnih prihodkov, resnična cilja monopola nad igrami na srečo.

V postopku pred Sodiščem je več nacionalnih vlad menilo, da se Listina za spore o glavni stvari ne uporablja, ker področje iger na srečo ni bilo harmonizirano in ker nacionalne ureditve tega področja ne pomenijo izvajanja prava Unije v smislu člena 51(1) Listine.

V zvezi s tem je Sodišče potrdilo, da če se izkaže, da nacionalna ureditev lahko ovira uresničevanje ene ali več temeljnih svoboščin, ki jih zagotavlja Pogodba, in če se država članica za obrazložitev tega sklicuje na nujne razloge v splošnem interesu, se ta nacionalna ureditev lahko med izjeme, ki jih pravo Unije določa za utemeljitev te omejitve, uvrsti le, če je to v skladu s temeljnimi pravicami, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče. Po njegovem mnenju ta obveznost skladnosti s temeljnimi pravicami očitno spada na področje uporabe prava Unije in zato tudi na področje uporabe Listine. Sklicevanje države članice na izjeme, ki jih določa pravo Unije, da bi utemeljila omejevanje temeljne svoboščine, ki jo zagotavlja Pogodba, je treba zato šteti za „izvajanje prava Unije“ v smislu člena 51(1) Listine.

Listina se je za obravnavano zadevo torej uporabljala. Ureditev na področju iger na srečo, ki jo je sprejela Avstrija, je resnično ovirala svobodno opravljanje storitev, ki je zagotovljeno s členom 56 PDEU. Poleg tega sta bila za utemeljitev te ureditve navedena cilja varstva igralcev in boja zoper kriminaliteto, povezano s temi igrami, ki sta nujna razloga v splošnem interesu, za katera je s sodno prakso Sodišča določeno, da lahko utemeljita omejitve temeljnih pravic v sektorju iger na srečo. Sodišče je v obravnavani zadevi ugotovilo, da preizkus omejitve, ki izvira iz te nacionalne ureditve, z vidika člena 56 PDEU zajema tudi morebitne omejitve pri uresničevanju pravic in svoboščin, določenih v Listini, in odločilo, da ločena obravnava v zvezi s tem ni potrebna (točke 35, 36, 39, 42 in 60).²⁷

27 Ta sodba je bila predstavljena v Letnem poročilu 2014, str. 34.

Sodbi z dne 13. septembra 2016 (veliki senat), Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675) in CS (C-304/14, EU:C:2016:674)

Državljana tretjih držav so organi njunih držav članic gostiteljic, ki sta bili državi državljanstva njunih mladoletnih otrok, glede katerih sta imela izključno pravico do varstva in vzgoje in ki so bili državljani Unije, zaradi njune predkaznovanosti obvestili glede zavrnitve izdaje dovoljenja za prebivanje oziroma glede odločbe o odpovedi prebivanja in vrnitvi. V prvi zadevi (zadeva Rendón Marín, C-165/14) je bila tožeča stranka oče dveh mladoletnih otrok, sina, ki je bil španski državljan, in hčerke, ki je bila poljska državljanica, glede katerih je imel izključno pravico do varstva in vzgoje ter ki sta vedno prebivala v Španiji. V drugi zadevi (zadeva CS, C-304/14) je bila tožeča stranka mati otroka, ki je bil britanski državljan, ki je z njo živel v Združenem kraljestvu ter glede katerega je imela izključno pravico do varstva in vzgoje.

Predložitveni sodišči (Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) in Upper Tribunal (višje sodišče, Združeno kraljestvo)), ki sta ti zadevi obravnavali, sta Sodišče vprašali, ali se lahko že s predkaznovanostjo utemelji zavrnitev pravice do prebivanja ali odpoved prebivanja državljanu tretje države, ki ima izključno pravico do varstva in vzgoje mladoletnega državljana Unije.

Sodišče je najprej pojasnilo, da se Direktiva 2004/38 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic²⁸ uporablja le za državljane Unije in njihove družinske člane, ki se preselijo v državo članico, ki ni tista, katere državljani so, ali v njej prebivajo. V obravnavanih položajih sta le tožeča stranka v prvi zadevi in poljska hči te stranke lahko imeli pravico do bivanja na podlagi te direktive. Čeprav se je ta direktiva uporabljala le za položaj enega od otrok, so se lahko vsi trije otroci, na katere sta se nanašali ti zadevi, na podlagi člena 20 PDEU in le zato, ker so bili državljani Unije, sklicevali na pravice, ki so povezane s tem statusom (ki med drugim zajemajo pravico do gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic).

Sodišče je nato spomnilo, da obstajajo zelo posebni položaji, v katerih je treba, čeprav sekundarnega prava o pravici do prebivanja, ki jo imajo državljani tretjih držav, ni bilo mogoče uporabiti in zadevni državljan Unije ni uresničeval pravice do prostega gibanja, pravico do prebivanja vseeno podeliti državljanu tretje države, članu družine navedenega državljana Unije, sicer bi bil državljanstvu Unije odvzet polni učinek, če bi zaradi zavrnitve take pravice navedeni državljan Unije namreč moral zapustiti ozemlje Unije v celoti in bi bil tako prikrajšan za dejansko izvrševanje bistva pravic, ki so podeljene s tem statusom. Po mnenju Sodišča je za položaje, ki so s tem zajeti, značilno, da so, čeprav so urejeni s predpisi, ki načeloma spadajo v pristojnost držav članic, in sicer s predpisi, ki se nanašajo na pravico državljanov tretjih držav do vstopa in prebivanja zunaj področja uporabe določb sekundarnega prava, vseeno bistveno povezani s svobodo gibanja in prebivanja državljana Unije, ki nasprotuje temu, da pravica do vstopa in prebivanja državljanom tretje države ne bi bila priznana v državi članici, v kateri ta državljan Unije prebiva, da ne bi prišlo do kršitve te svoboščine. Sodišče je na podlagi tega ugotovilo, da imajo trije otroci, na katere sta se ti zadevi nanašali, kot državljani Unije pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju Unije ter da vsaka omejitev te pravice spada na področje uporabe prava

28 Direktiva 2004/38/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EEC (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 46).

Unije. Če bi starši, državljani tretje države, morali ozemlje Unije zapustiti, bi po mnenju Sodišča lahko bila posledica obeh obravnavanih položajev odhod njihovih otrok, zaradi česar bi bilo tem trem otrokom preprečeno dejansko izvrševanje bistvene vsebine pravic, ki so jim podeljene s statusom državljana Unije. Ta položaja zato spadata na področje uporabe prava Unije.

Nazadnje, Sodišče je v teh sodbah poudarilo, da člen 20 PDEU ne posega v možnost držav članic, da se sklicujejo na izjemo, povezano med drugim z vzdrževanjem javnega reda in varovanjem javne varnosti. Vendar je tudi navedlo, da ker sta zadevna položaja zajeta s pravom Unije, morata predložitveni sodišči pri svoji presoji upoštevati pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja, kot je določena v členu 7 Listine, pri čemer je treba ta člen razumeti v povezavi z obveznostjo upoštevanja koristi otroka, ki je priznana s členom 24(2) Listine (zadeva Rendón Marín, C-165/14, točke od 74 do 81 in 85) (zadeva CS, C-304/14, točke od 29 do 33, 36 in 48).

Sodba z dne 18. junija 2020 (veliki senat), Komisija/Madžarska (Preglednost društev) (C-78/18, EU:C:2020:476)

Madžarska je leta 2017 sprejela zakon, katerega namen je bil zagotoviti preglednost civilnih organizacij, ki prejemajo donacije iz tujine (zakon št. LXXVI iz leta 2017 o preglednosti organizacij, ki prejemajo pomoč iz tujine). V skladu s tem zakonom so se morale te organizacije pri madžarskih sodiščih registrirati kot „organizacije prejemnice tuje pomoči“, če je znesek donacij, ki so jih v enem letu prejele iz drugih držav članic ali iz tretjih držav, presegal določen prag. Ob registraciji so morale med drugim navesti imena donatorjev, katerih pomoč je dosegla ali preseгла znesek 500.000 madžarskih forintov (približno 1400 EUR), in natančen znesek pomoči. Ta informacija je bila nato objavljena na javni elektronski platformi, ki je dostopna brezplačno. Poleg tega so morale zadevne civilne organizacije na svoji domači strani in v vseh svojih publikacijah navesti, da so „organizacije prejemnice tuje pomoči“.

Komisija je Madžarski očitala, da ni izpolnila obveznosti iz člena 63 PDEU (ki določa prosti pretok kapitala) ter členov 7 („Spoštovanje zasebnega in družinskega življenja“), 8 („Varstvo osebnih podatkov“) in 12 („Svoboda zbiranja in združevanja“) Listine, ker je s sprejetjem tega zakona za nekatere kategorije organizacij civilne družbe, ki prejemajo pomoči iz tujine, ki presegajo neko mejno vrednost, naložila take obveznosti registracije, prijave in javnosti ter določila možnost uporabe sankcij za organizacije, ki teh obveznosti ne izpolnijo. Madžarska pa je v podporo tej ureditvi navedla različne cilje, katerih namen je povečanje preglednosti financiranja organizacij civilne družbe ter zaščita javnega reda in javne varnosti z bojem proti pranju denarja, financiranju terorizma in organiziranemu kriminalu.

Sodišče je glede uporabe Listine spomnilo, da če država članica trdi, da je ukrep, katerega avtor je in s katerim se omejuje temeljna svoboščina, zagotovljena s Pogodbo DEU, utemeljen na podlagi te pogodbe ali z nujnim razlogom v splošnem interesu, priznanim s pravom Unije, je treba za tak ukrep šteti, da se z njim izvaja pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine, tako da mora biti v skladu s temeljnimi pravicami, ki jih priznava Listina (točka 101).

V obravnavanem primeru je Sodišče ugotovilo, da sporna zakonodaja pomeni omejitev prostega pretoka kapitala, ki je s členom 63 PDEU prepovedana, ter da se je Madžarska sklicevala na obstoj nujnega razloga v splošnem interesu in razlogov, navedenih v členu 65 PDEU, da bi to omejitev utemeljila. Zato je odločilo, da morajo biti določbe tega zakona v skladu z Listino, pri

čemer ta zahteva pomeni, da navedene določbe ne smejo omejevati pravic in svoboščin, določenih v Listini, ali če je tako, da so te omejitve upravičene glede na zahteve iz člena 52(1) Listine. Sodišče je torej presodilo, da je treba preučiti, ali te določbe omejujejo pravice, zaščitene s členi 7, 8 in 12 Listine, in če je tako, ali so kljub temu upravičene (točke od 102 do 104).

Sodba z dne 6. oktobra 2020 (veliki senat), Komisija/Madžarska (Visokošolsko izobraževanje), (C-66/18, EU:C:2020:792)

Komisija je Madžarski očitala, da ker je za tuje visokošolske zavode, ki so zunaj Evropskega gospodarskega prostora, izvajanje dejavnosti izobraževanja za pridobitev diplome na Madžarskem dvojno pogojevala s tem, prvič, da sta se madžarska vlada in vlada države sedeža zadevnega zavoda dogovorili, da ju zavezuje mednarodna pogodba, in drugič, da navedeni zavodi izvajajo visokošolsko izobraževanje v državi svojega sedeža, ni izpolnila obveznosti iz, med drugim, člena XVII Splošnega sporazuma o trgovini s storitvami (v nadaljevanju: GATS)²⁹, členov 49 in 56 PDEU ter člena 13 („Svoboda umetnosti in znanosti“), člena 14(3) („Svoboda ustanavljanja izobraževalnih zavodov“) in člena 16 („Svoboda gospodarske pobude“) Listine. Madžarska je v utemeljitev te ureditve, ki je pomenila izvajanje člena XVII GATS, med drugim navedla nujne razloge v splošnem interesu, ki se nanašajo na preprečevanje zavajajočih praks visokošolskih zavodov in na nujnost zagotavljanja visoke ravni kakovosti visokošolskega izobraževanja.

V zvezi z uporabo določb Listine je Sodišče spomnilo, da je področje uporabe Listine glede ukrepov držav članic opredeljeno v njenem členu 51(1), v skladu s katerim se določbe te listine uporabljajo za države članice samo, „ko izvajajo pravo Unije“. V zvezi s tem je Sodišče navedlo, da je GATS del prava Unije. Tako je treba na eni strani za države članice, kadar izpolnjujejo obveznosti, ki izhajajo iz GATS, šteti, da izvajajo pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine. Na drugi strani je Sodišče spomnilo, da če država članica trdi, da je ukrep, katerega avtor je in s katerim se omejuje temeljna svoboščina, zagotovljena s Pogodbo DEU, utemeljen z nujnim razlogom v splošnem interesu, priznanim s pravom Unije, je treba za tak ukrep šteti, da se z njim izvaja pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine, tako da mora biti v skladu s temeljnimi pravicami, ki jih priznava Listina. Zato je Sodišče ocenilo, da morata biti sporna ukrepa v skladu s temeljnimi pravicami, ki jih priznava Listina. Ker je Sodišče predhodno ugotovilo, da je Madžarska v utemeljitev teh omejitev navajala razloge v splošnem interesu, je navedlo, da je treba preučiti, ali ta ukrepa omejujeta temeljne pravice, na katere se sklicuje Komisija, in če je tako, ali sta kljub temu upravičena, kot trdi Madžarska (točke od 212 do 216).

III. Zadeve, v katerih predložitveno sodišče ni izkazalo povezanosti s pravom Unije

²⁹ Splošni sporazum o trgovini s storitvami je priloga k Sporazumu o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije (STO). Sporazum o ustanovitvi STO je Unija podpisala in nato odobrila 22. decembra 1994 s Sklepom 94/800/ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 21, str. 80). Člen XVII GATS, naslovljen „Nacionalna obravnava“, v odstavku 1 določa, da „[v] sektorjih v njeni listi obvez in po tam navedenih pogojih ter kvalifikacijah vsaka članica pri vseh ukrepih, ki vplivajo na ponudbo storitev, storitev in ponudnikov storitev iz katerih koli drugih članic ne obravnava manj ugodno kot enake domače storitve ali ponudnike storitev“.

Sodba z dne 8. maja 2014, Pelckmans Turnhout (C-483/12, EU:C:2014:304)

V okviru spora o glavni stvari je belgijska družba, ki deluje na področju vrtnarstva, predlagala, naj se prepove praksa več konkurenčnih družb, da svoje trgovine odprejo za javnost sedem dni v tednu, saj je belgijsko pravo določalo obveznost enega dneva tedenskega počitka. Konkurenčne družbe pa so menile, da je zadevna ureditev v nasprotju s pravom Unije.

Rechtbank van koophandel te Antwerpen (gospodarsko sodišče v Antwerpnu, Belgija), ki je o zadevi odločalo, je Sodišču zastavilo vprašanje za predhodno odločanje (za odgovor Sodišča glej sklep z dne 4. oktobra 2012, Pelckmans Turnhout, C-559/11, EU:C:2012:615), Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče, Belgija) pa vprašanje glede ustavnosti. Zadnjenavedeno sodišče je odločilo, da se bo obrnilo na Sodišče. Ker je nacionalna ureditev določala izjeme in se ni uporabljala za vse trgovce, se je to sodišče namreč spraševalo o njeni skladnosti z načeloma enakosti in prepovedi diskriminacije, ki sta med drugim določeni v členih 20 in 21 Listine. Sodišče je zato zaprosilo za razlago teh členov ob upoštevanju člena 15 („Svoboda izbire poklica in pravica do dela“) in člena 16 („Svoboda gospodarske pobude“) Listine, členov od 34 do 36 PDEU (o prostem pretoku blaga) ter členov 56 in 57 PDEU (o svobodi opravljanja storitev).

Sodišče je razsodilo, da v obravnavani zadevi njegova pristojnost za razlago navedenih določb Listine ni dokazana. Da je prišlo do te ugotovitve, je najprej opozorilo, da mora predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 94(c) njegovega poslovnika vsebovati razloge, ki so predložitvenemu sodišču vzbudili dvom glede razlage ali veljavnosti nekaterih določb prava Unije, ter zvezo, ki po mnenju predložitvenega sodišča obstaja med temi določbami in zadevno nacionalno zakonodajo. Ti razlogi in povzetek upoštevnih dejstev, ki se zahteva s členom 94(a) tega poslovnika, morajo namreč Sodišču omogočiti, da poleg dopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe preveri tudi svojo pristojnost za odgovor na zastavljeno vprašanje. Sodišče pa je v obravnavani zadevi ugotovilo, da predložitvena odločba ne vsebuje nobenega konkretnega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče sklepati, da zadevni pravni položaj spada na področje uporabe prava Unije, kar je nujni pogoj, da bi država članica lahko zaprosila za razlago Listine. Po mnenju Sodišča namreč v predložitveni odločbi ni bilo nikjer dokazano, da spor vsebuje elemente, ki bi bili povezani s kakršnim koli položajem, na katerega se nanašajo določbe Pogodbe, ki jih navaja tudi predložitveno sodišče (točke 16, 20, 22, 23, 26 in 27 ter izrek).

Sklep z dne 15. maja 2019, Corte dei Conti in drugi (C-789/18 et C-790/18, neobjavljen, EU:C:2019:417)

Spora o glavni stvari sta se nanašala na dva sodnika Corte dei Conti (računsko sodišče, Italija), ki sta poleg sodniške plače prejemale prejemke iz naslova prejšnje dejavnosti v državnih organih. Njuna sodniška plača je bila znižana, ker je skupaj s temi prejemki presejala zgornjo mejo, določeno z zadevno nacionalno zakonodajo.

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (deželno upravno sodišče za Lacij, Italija), ki sta mu bila spora predložena v odločanje, se je spraševalo o skladnosti takšne zakonodaje z več določbami Pogodbe EU in Pogodbe DEU, členom 15 („Svoboda izbire poklica in pravica do dela“) členom 20 („Enakost pred zakonom“), členom 21 („Prepoved diskriminacije“) in členom 31

(„Pošteni in pravični delovni pogoji“) Listine ter členi 3, od 5 do 7, 10 in 15 evropskega stebra socialnih pravic. Predložitveno sodišče je navedlo, da ni mogoče izključiti, da bi lahko ta nacionalna zakonodaja veljala za državljane drugih držav članic v okviru zaposlitev, ki ne vključujejo javne oblasti.

Sodišče je ob tem, da je opozorilo na vsebinske zahteve predlogov za sprejetje predhodne odločbe, določene med drugim v členu 94 njegovega poslovnika, najprej navedlo, da so elementi sporov o glavni stvari očitno omejeni na ozemlje ene države članice. Dalje je Sodišče presodilo, da člen 45 PDEU tožečima strankama iz postopkov v glavni stvari ne more podeljevati pravic, saj se ta določba ne uporablja za zaposlitve v državni upravi ali za dejavnosti, v zvezi s katerimi ni podana nobena navezna okoliščina glede katerega od položajev, ki ga ureja pravo Unije, in katerih elementi so omejeni na ozemlje ene same države članice. Ob ugotovitvi, da predložitveno sodišče ni navedlo, kako sta spora kljub svoji povsem notranji naravi povezana z določbami Pogodbe DEU o prostem gibanju delavcev, zaradi česar bi bila zahtevana predhodna razlaga potrebna za rešitev teh sporov, je Sodišče prav tako menilo, da navedeno predložitveno sodišče ni pojasnilo niti razlogov, iz katerih se je spraševalo o razlagi določb Pogodbe EU, Pogodbe DEU in evropskega stebra socialnih pravic, niti povezave, ki jo je vzpostavilo med temi določbami in nacionalno zakonodajo, ki se uporabi v sporih, ki sta mu bila predložena.

Nazadnje, glede določb Listine, na katere so se nanašala vprašanja za predhodno odločanje, je Sodišče opozorilo na svojo ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero Sodišče, kadar pravni položaj ne spada na področje uporabe prava Unije, ni pristojno za njegovo obravnavo, morebiti uveljavljane določbe Listine pa same po sebi te pristojnosti ne morejo utemeljevati. Torej, ker se ne člen 45 PDEU ne druge določbe iz vprašanj za predhodno odločanje niso uporabljale, je Sodišče na podlagi tega sklenilo, da se ta spora očitno ne nanašata na nacionalno zakonodajo, s katero bi se izvajalo pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine, zaradi česar je predloga za sprejetje predhodne odločbe razglasilo za nedopustna (točke od 17 do 22, 24 in od 26 do 30 ter izrek).

Sklep z dne 30. april 2020, Marvik Pastrogor in Rodes - 08 (C-818/19 in C-878/19, neobjavljen, EU:C:2020:314)

V okviru sporov o glavni stvari sta bolgarski družbi proizvajalki obnovljive energije zoper bolgarsko državo vložili tožbo, da bi dosegli povračilo dajatve na proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Zakon, ki je določal navedeno dajatev, je namreč bolgarsko ustavno sodišče razglasilo za protiustaven. Tožeči stranki sta v podporo svojih tožb navajali, da je bila ta dajatev pobrana ob kršitvi prava Unije, zlasti Direktive 2009/28³⁰, člena 16 („Svoboda gospodarske pobude“) in člena 17 („Lastninska pravica“) Listine.

Predložitveni sodišči, Varhoven kasatsionen sad (vrhovno kasacijsko sodišče, Bolgarija) za zadevo Marvik Pastrogor (C-818/19) in Sofijski Rayonen sad (okrožno sodišče v Sofiji, Bolgarija) za zadevo Rodes – 08 (C-878/19), ki sta navedli, da je bolgarsko ustavno sodišče preverilo le ustavnost navedene dajatve, in ne njene združljivosti s pravom Unije, sta torej Sodišče vprašali, ali je treba pravo Unije razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, ki uvaja dajatev na proizvodnjo energije iz obnovljivih virov.

30 Direktiva 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES (UL 2009, L 140, str. 16).

Sodišče je najprej v zvezi z razlago Direktive 2009/28 navedlo, prvič, da njene določbe državam članicam ne prepovedujejo uvedbe dajatve na proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Drugič, Sodišče je ugotovilo, da se ta direktiva, ki ni ukrep v zvezi s približevanjem davčnih določb držav članic, ne more uporabljati za nacionalno zakonodajo, ki uvaja tako dajatev.

Dalje, v zvezi z razlago Listine je Sodišče opozorilo, da se njene določbe za države članice uporabljajo samo, ko te izvajajo pravo Unije. V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča se namreč temeljne pravice, ki jih zagotavlja pravni red Unije, uporabljajo v vseh položajih, ki jih ureja pravo Unije, ne pa v drugih položajih. Kadar torej pravni položaj ne spada na področje uporabe prava Unije, Sodišče ni pristojno za njegovo obravnavo, morebiti uveljavljane določbe Listine pa same po sebi te pristojnosti ne morejo utemeljevati. Zato je Sodišče pojasnilo, da bi se člena 16 in 17 Listine v postopkih v glavni stvari uporabljala le, če bi se uporabljale druge določbe prava Unije, na katere se predložitveni sodišči sklicujeta poleg določb Listine. Vendar sta v obravnavanih zadevah, na prvem mestu, zadevna položaja povsem notranja, saj nimata nobenega čezmejnega elementa. Na drugem mestu, ugotovljeno je bilo, da se Direktiva 2009/28 ne uporabi za zadevno zakonodajo. V teh okoliščinah, ker v predložitveni odločbi ni bilo nobenih drugih pojasnil glede kakšnega drugega instrumenta prava Unije, ki bi se izvajal s to zakonodajo, je Sodišče presodilo, da ni mogoče šteti, da bi Republika Bolgarija izvajala pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine. Zato se je Sodišče izreklo za očitno nepristojno za odgovor na vprašanja za predhodno odločanje v delu, v katerem se nanašajo na razlago členov 16 in 17 Listine (točke 45, od 50 do 53, od 55 do 58 in 60 ter točka 2 izreka).